

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка

Філософський факультет
Кафедра політології

Скочиляс Любомир Степанович

**Методичні рекомендації та матеріали для вивчення
навчальної дисципліни**

«СУБНАЦІОНАЛЬНІ ПОЛІТИЧНІ РЕЖИМИ»

для студентів другого року навчання спеціальності 052 «Політологія»
освітньо-кваліфікаційного рівня «Магістр» (денна форма навчання)

Львів
2022–2023 н.р.

Затверджено на засіданні кафедри політології
Протокол № 1 від «26» серпня 2022 року

Схвалено Вченою радою філософського факультету
Протокол № 272/2 від «21» вересня 2022 року

ЗМІСТ

1. Вступ. Опис навчальної дисципліни	3
2. Мета та завдання, компетентності та результати навчальної дисципліни.....	4
3. Семестровий план і структура навчальної дисципліни	6
4. Основна та додаткова література навчальної дисципліни.....	8
5. Теми та зміст лекційних занять навчальної дисципліни	10
6. Теми та зміст семінарських/практичних занять навчальної дисципліни. Література	14
7. Завдання для самостійної роботи з навчальної дисципліни.....	18
8. Кредитно-модульна система оцінювання знань студентів.....	19
9. Розподіл балів, що присвоюється студентам	20
10. Контрольні питання для підсумкового контролю (заліку).....	21

1. Вступ. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		Денна форма навчання
Кількість кредитів – 5	Галузь знань <hr/> 05 «Соціальні та поведінкові науки»	Вибіркова по спеціалізації «Політичний маркетинг і менеджмент»
	Спеціальність <hr/> 052 «Політологія»	
Модулів – 1		<i>Рік підготовки:</i>
Змістових модулів – 1		1-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання – немає		<i>Семестр</i>
Загальна кількість годин – 150		2-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 7 самостійної роботи студентів – 12	Освітньо-кваліфікаційний рівень: другий (магістерський)	<i>Лекції</i>
		32 год.
		<i>Практичні, семінарські</i>
		16 год.
		<i>Лабораторні</i>
		0 год.
		<i>Самостійна робота</i>
		102 год.
<i>Індивідуальні завдання: 0 год.</i>		
<i>Вид контролю: екзамен</i>		

2. Мета та завдання, компетентності та результати навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Субнаціональні політичні режими» – це вибіркова навчальна дисципліна внутрішньої спеціалізації «Політичний маркетинг і менеджмент», яка вивчається студентами-магістрами другого року навчання спеціальності 052 «Політологія». Навчальний курс розрахований на 150 години і вивчається у третьому семестрі магістратури. Дисципліна є складовою частиною вивчення й освоєння політичного маркетингу та менеджменту в рамках відповідної внутрішньої спеціалізації. У структурі годин курсу виокремлено такі складові: лекційні заняття – 32 год.; семінарські заняття – 16 год., самостійні завдання – 102 год.

Навчальна дисципліна «Субнаціональні політичні режими» присвячена проблематиці політичних режимів на нижчому від національного рівні – субнаціональному. Дисципліна передбачає вивчення особливостей співвідношення режимів від національного до локального рівня і місця у цій градації субнаціональних режимів. Також в межах дисципліни вивчатиметься проблематика регіоналістики та регіоналізації як територіального межування субнаціональності. У процесі засвоєння «Субнаціональних режимів» увага також приділятиметься особливостям функціонування піднаціональних режимів у різних формах державного устрою та правління. А також за умови існування різних національних політичних режимів (авторитарних чи демократичних).

Метою вивчення дисципліни «Субнаціональні політичні режими» є ознайомлення студентів із суттю та специфікою субнаціональних режимів на тлі режимів загальнонаціональних і локальних та існуючими науково-методологічними підходами до вивчення субнаціонального різновиду режимів.

У результаті успішного проходження курсу студент набуде **загальні компетентності**:

ЗК02. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні.

ЗК04. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК06. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК07. Вміння виявляти, ставити та розв'язувати проблеми.

ЗК10. Володіння методами вивчення суспільних феноменів, явищ і процесів.

та

спеціальні (фахові) компетентності:

СК04. Здатність комплексно аналізувати владу та урядування, політичні системи, інститути та режими, політичні процеси та політичну поведінку у різних контекстах їхнього функціонування і на національному, субнаціональному й наднаціональному рівнях.

СК06. Здатність використовувати широкий спектр концептів і методів для інтерпретації та аналізу політики на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні.

СК07. Спроможність ефективно виконувати політико-організаційні, експертно-аналітичні та консультаційні функції на місцевому, національному і міжнародному рівні.

СК10. Розуміння постмодерного підходу до політики та наукової парадигми, сутності, природи, структури, можливостей і викликів глобальної демократії, суті, особливостей і еволюції формування політичних цінностей у різних типах політичних режимів, зокрема на національному і субнаціональному рівнях.

Програмні результати навчання:

ПР04. Приймати ефективні рішення з питань політики, політичних наук і дотичних проблем, у тому числі у складних і непередбачуваних умовах; прогнозувати розвиток політичних процесів; визначати фактори, що впливають на них і на досягнення поставлених цілей; аналізувати і порівнювати альтернативи; оцінювати ризики та імовірні наслідки політичних рішень.

ПР06. Критично осмислювати принципи здійснення влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, світової політики та політики окремих країн та регіонів.

ПР10. Аналізувати політичний процес на підставі постмодерного підходу та засад і методології соціального конструктивізму, розуміння сутності і форм ідеологічного маніпулювання, оперування різними за евристичними цінностями моделями громадянського суспільства, різними політичними цінностями й антицінностями в умовах глобалізації та різних рівнів і типів політичних режимів, концепціями, практиками, засадами та моделями політики мультикультуралізму, етнонаціональної політики, управління розмаїттям, конфліктами та перспективами розвитку громадянського суспільства в країнах світу.

Після завершення цього курсу студент буде:

Знати:

1. теоретичну й емпіричну еволюцію, сутність, засади та методологію дослідження, принципи, різновиди і функції субнаціональних політичних режимів;
2. особливості становлення та функціонування піднаціональних режимів в Україні;

Вміти:

1. аналізувати субнаціональні режими в українському та зарубіжному контекстах;
2. конструювати напрямки та траєкторії оформлення та еволюції піднаціональних режимів для прогнозування політичного майбутнього і прийняття політичних рішень.

3. Семестровий план і структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Денна форма					
	Усього	у тому числі				
		л.	п./с.	лаб.	інд.	ср.
1	2	3	4	5	6	7
Змістовий модуль 1						
Тема 1. Політичний режим, субнаціональний режим і міський режим - до питання про розрізнення понять.	6	2	-	-	-	4
Тема 2. Регіон як контур окреслення субнаціонального режиму.	6	2	-	-	-	4
Тема 3. Проблема ідентифікації регіону - культурні і адміністративні межі.	12	2	2	-	-	8
Тема 4. Субнаціональні режими у федеративних та унітарних державах.	12	2	2	-	-	8
Тема 5. Субнаціональні режими в умовах демократії та авторитаризму.	6	2	-	-	-	4
Тема 6. Субнаціональні режими на континуумі централізація/децентралізація	12	2	2	-	-	8
Тема 7. Субнаціональні режими в умовах США, Західної та Східної Європи і пострадянського простору.	12	2	2	-	-	8
Тема 8. Субнаціональні режими в умовах Східної Європи і пострадянського простору.	6	2	-	-	-	4
Тема 9. Міські режими як ядро субнаціональних режимів.	12	2	2	-	-	8
Тема 10. Міські і субнаціональні режими в Україні: еволюція явищ.	6	2	-	-	-	4
Тема 11. Міський політичний режим у Львові і субнаціональний режим на Львівщині.	12	2	2	-	-	8
Тема 12. Міський режим у Дніпрі і субнаціональний режим у Дніпропетровській області.	6	2	-	-	-	4
Тема 13. Субнаціональний режим на Харківщині.	12	2	2	-	-	8
Тема 14. Міські режими в Івано-Франківську та	8	2	-	-	-	6

Полтаві.						
Тема 15. Субнаціональні режими у Закарпатській та Чернівецькій областях	8	2	-	-	-	6
Тема 16. Політичні перспективи формування і функціонування піднаціональних режимів і наукові перспективи локально-субнаціональної режимології.	10	2	2			6
Разом – Змістовний модуль 1	150	32	16	-	-	102
РАЗОМ	150	32	16	-	-	102

4. Основна та додаткова література навчальної дисципліни

Основна

1. Сkochиляс Л.С. Політична влада: курс лекцій [Електронний ресурс]. – Львів: 2022. – Режим доступу: <http://postua.info/navchalni-materialy/politychna-vlada>
2. Гнатюк В.В. Засади, етапи та варіанти вивчення субнаціональної проблематики в політичній науці, К.: 2021, 272 с.
3. Литвин В. С. Політичні режими сучасності : інституційні та процесуальні виміри аналізу : навч. посібник / В. С. Литвин. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2014. – 632 с.
4. Мазур О. Г. Концептуалізація політичного режиму в умовах демократичної трансформації в Україні: дисертація на здобуття наукового ступеня доктора політичних наук. – 20015. - Режим доступу: http://dspace.pdpu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/964/1/Мазур_Оксана_Геннадіївна.pdf
5. Яремчук В. Д. Регіональні політичні режими в Україні: Львівщина (1990–2017 рр.). К.: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2018. - 112 с.

Додаткова:

1. Gervasoni C. A Rentier Theory of Subnational Democracy: The Politically Regressive Effects of Fiscal Federalism in Argentina. PhD Thesis at Graduate School of the College of Arts and Letters, University of Notre Dame, Indiana, 2011.
2. Gervasoni C. Measuring variance in subnational regimes : results from an expert-based operationalization off democracy in the Argentine Provinces [Електронний ресурс] / Carlos Gervasoni // Journal of Politics in Latin America. – 2010. – Vol. 2. – No. 2. – P. 13–52.
3. Stone C.N. Power, Reform and Urban Regime Analysis // City and Community. 2006. Vol. 5. No. 1. P. 23–38.
4. Бевз Т. Регіональні політичні режими Дніпропетровщини: етапи формування, специфіка функціонування та особливості трансформації: Режим доступу: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/13380/Bevz_Rehionalni_politychni_rezhymy_Dnipropetrovshchyny_etapy_formuvannia.pdf?sequence=1&isAllowed=y
5. Гнатюк В. В. Субнаціональний порівняльний метод: деякі особливості у сучасних дослідженнях // Вісник НТУУ "КПІ" Політологія. Соціологія. Право, +№ 3(39) (2018)
6. Гнатюк В. В. Субнаціональні політичні режими в Україні на прикладі Закарпатської, Львівської та Чернівецької областей у 2015 р.: експертне (суб'єктивне) вимірювання. - Режим доступу: https://www.academia.edu/43165935/СУБНАЦІОНАЛЬНІ_ПОЛІТИЧНІ_РЕЖИМИ_В_УК

РАЇНИ_НА_ПРИКЛАДІ_ЗАКАРПАТСЬКОЇ_ЛЬВІВСЬКОЇ_ТА_ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ_ОБЛАСТЕЙ_У_2015_Р_ЕКСПЕРТНЕ_СУБ'ЄКТИВНЕ_ВИМІРЮВАННЯ

7. Гнатюк В.В. Субнаціональні політичні режими в Україні на прикладі Закарпатської, Львівської та Чернівецької областей у період 2010 – 2015 рр.:
8. інституційне вимірювання // Наукові записки. - Випуск 2 (98), 2017. – Режим доступу: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2020/05/gnatiuk_subnatsionalni.pdf
9. Кучуран А.В. Теорія міських політичних режимів: базові ідеї – Режим доступу: https://www.academia.edu/29025270/ТЕОРІЯ_МІСЬКИХ_ПОЛІТИЧНИХ_РЕЖИМІВ_БА_ЗОВІ_ІДЕЇ
10. Рибалка С. В. Особливості дослідження структури влади в міських спільнотах в Україні / Актуальні проблеми політики. 2015. Вип. 55
11. Рішко С. Локальні політичні режими Львова та Івано-Франківська (2019 р). - Режим доступу: <http://postua.info/wp-content/uploads/2020/02/LOKALNI-POLITYCHNI-REZHNYMU-LVOVA-TA-IVANO.docx>
12. Романова В.В. Політичний режим у національному і регіональному форматі // Наукові записки. - Випуск 38, 2018.
13. Яремчук В. Д. Міський політичний режим у Львові: внутрішні і зовнішні чинники формування та еволюції / В. Д. Яремчук// Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф.Кураса НАН України. – 2016. – Вип. 1 (81). – С. 88 - 109.
14. Ясінська А. Підстави формування регіональних політичних режимів у Харківській області (1991–2017 рр.) // Наукові записки. - Випуск 1 (93), 2018. - Режим доступу: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/11/yasynska_pidstavy.pdf

5. Теми та зміст лекційних занять навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1

Тема 1. Політичний режим, субнаціональний режим і міський режим - до питання про розрізнення понять.

Вступ до курсу. Поняття політичного режиму та його основні інтерпретації у сучасній політичній науці. Формальний і сутнісний виміри політичних режимів. Сутність і підходи до окреслення явища субнаціональний режим. Співвідношення субнаціонального режиму з національним і міським режимами. Особливості політичного контексту субнаціональності режимів.

Основні поняття: політичний режим, національний режим, субнаціональний режим, міський політичний режим

Тема 2. Регіон як контур окреслення субнаціонального режиму.

Регіон як контур окреслення субнаціонального режиму. Регіоналістика і режимологія про феномен субнаціонального режиму. Регіоналізація як процес формування субнаціональних режимів, «кордони» субнаціональних режимів – формальні і фактичні.

Основні поняття: регіон, регіоналістика, регіональний режим, субнаціональний режим, режимологія.

Тема 3. Проблема ідентифікації регіону - культурні і адміністративні межі.

Культурні характеристики етнокультурних регіонів. Адміністративно-економічний поділ держави як основа регіоналізації. Природні і цілеспрямовані виміри формування регіонів. Економічні і культурні чинники регіонів і їх роль у характері субнаціональних режимів.

Основні поняття: ідентифікація регіону, економічна регіоналізація, етнокультурна регіоналізація, чинники субнаціонального режиму, актуальні та історичні підвалини субнаціональних режимів

Тема 4. Субнаціональні режими у федеративних та унітарних державах.

Спільне і відмінне у субнаціональних режимах в умовах різних державних устроїв. Субнаціональні режими у федеративних державах. Формальні і фактичні підстави автономності федеративних субнаціональних режимів. Особливості субнаціональних режимів в унітарних державах.

Основні поняття: державний устрій, федерація, унітарна держава, автономія, субнаціональний режим.

Тема 5. Субнаціональні режими в умовах демократії та авторитаризму.

Особливості субнаціональних режимів за умов різного характеру національних режимів: параметри кореляції. Субнаціональні режими в умовах демократії: демократичні і авторитарні. Субнаціональні режими в умовах авторитаризму: авторитарні і демократичні.

Основні поняття: національний режим, субнаціональний режим, авторитаризм, демократія, анклавний режим.

Тема 6. Субнаціональні режими на континуумі централізація/децентралізація.

Автономність режиму субнаціонального рівня в умовах децентралізації і уніфікованість в умовах централізації. Децентралізація як тенденція сьогодення і автономізація режиму. Централізація як елемент авторитаризму і субординація субнаціонального режиму.

Основні поняття: національний режим, субнаціональний режим, централізація, децентралізація, автономія режим, уніфікація режиму.

Тема 7. Субнаціональні режими в умовах США, Західної та Східної Європи і пострадянського простору.

Особливості субнаціональних режимів в умовах різних соціокультурних та політико-економічних традицій. Субнаціональні режими в умовах політичної системи США. Характерні риси субнаціональних режимів у материковій Європі і у Великобританії.

Основні поняття: субнаціональний режим, США, федерація, унітарна держава, Західна Європа,

Тема 8. Субнаціональні режими в умовах Східної Європи і пострадянського простору.

Специфіка субнаціональних режимів у постсоціалістичних державах. Субнаціональні режими у пострадянських умовах. Трансформація режиму. Еволюція субнаціонального режиму. Шляхи та способи оптимізації субнаціонального режиму.

Основні поняття: постсоціалістичні держави, пострадянський простір, політичний режим, трансформація режиму, субнаціональний режим

Тема 9. Міські режими як ядро субнаціональних режимів.

Сутність міських режимів і їх співвідношення з субнаціональними режимами. Особливості міських режимів і використання концепту міських режимів до дослідження субнаціональних режимів. Особливості дослідження міських режимів у США і Європі. Відмінності міських режимів у постсоціалістичних і пострадянських державах.

Основні поняття: міські режими, США, Західна Європа, постсоціалістичні держави, пострадянський простір, політичний режим, трансформація режиму, субнаціональний режим.

Тема 10. Міські і субнаціональні режими в Україні: еволюція явищ.

Особливості міських у піднаціональних режимів в Україні і їх взаємозв'язок із національним. Спільне і відмінне у субнаціональних режимах України, Східної та Західної Європи, а також США Особливості українських субнаціональних режимів в умовах різних типів національних режимів. Взаємодія міських і субнаціональних режимів в Україні.

Основні поняття: національний режим, субнаціональний режим, режим в Україні, трансформація режиму, еволюція режиму, гібридний режим.

Тема 11. Міський політичний режим у Львові і субнаціональний режим на Львівщині.

Специфіка формування і функціонування міського режиму у Львові і субнаціонального на Львівщині. Демократична анклавність міського режиму і автократичність субнаціонального режиму у період президентства Леоніда Кучми. Особливості різних етапів функціонування режимів і їх залежність від національного режиму та представлених місцевих правлячих груп.

Основні поняття: національний режим, субнаціональний режим, режим в Україні, трансформація режиму, еволюція режиму, гібридний режим, режим у Львові, режим у Львівській області.

Тема 12. Міський режим у Дніпрі і субнаціональний режим у Дніпропетровській області.

Специфіка формування і функціонування міського режиму у Дніпрі і субнаціонального на Дніпропетровщині. Автократична анклавність субнаціонального режиму у Дніпропетровській області і демократичність міського режиму у Дніпрі у період президентства Віктора Ющенка.

Основні поняття: національний режим, субнаціональний режим, режим в Україні, трансформація режиму, еволюція режиму, гібридний режим, міський режим у Дніпрі і субнаціональний на Дніпропетровщині.

Тема 13. Субнаціональний режим на Харківщині.

Специфіка формування і функціонування субнаціонального режиму у Харківській області. Особливості функціонування міського і субнаціонального режимів у період президентства Порошенка та Зеленського. Різновиди режимів під час правління різних місцевих еліт.

Основні поняття: національний режим, субнаціональний режим, режим в Україні, трансформація режиму, еволюція режиму, гібридний режим, міський режим у Харкові і субнаціональний на Харківщині.

Тема 14. Міські режими в Івано-Франківську та Полтаві.

Особливості режимів у Франківську та області. А також у Полтаві та області. Порівняльний аналіз міських режимів в Івано-Франківську та Полтаві і субнаціональних режимів в областях. Детермінація режиму місцевими елітами і центральною владою.

Основні поняття: національний режим, субнаціональний режим, режим в Україні, трансформація режиму, еволюція режиму, гібридний режим, міський режим у Івано-Франківську/Полтаві і субнаціональний на Івано-Франківщині та на Полтавщині.

Тема 15. Субнаціональні режими у Закарпатській та Чернівецькій областях

Особливості субнаціональних режимів у Закарпатській та Чернівецькій областях
Порівняльний аналіз субнаціональних режимів на різних етапах їх функціонування.
Експертний (суб'єктивний) та інституційний (об'єктивний) виміри аналізу політичних режимів на Буковині та Закарпатті.

Основні поняття: національний режим, субнаціональний режим, режим в Україні, трансформація режиму, еволюція режиму, субнаціональні режими у Чернівецькій та Закарпатській областях.

Тема 16. Політичні перспективи формування і функціонування піднаціональних режимів і наукові перспективи локально-субнаціональної режимології.

Субнаціональні режими в Україні: сутність та напрямки еволюції. Стан та перспективи розвитку субнаціональної режимології у світі. Вивчення субнаціональних режимів в Україні. Методологічні інструменти вивчення субнаціональних режимів і їх валідність для дослідження режимів в Україні.

Основні поняття: національний режим, субнаціональний режим, режим в Україні, трансформація режиму, еволюція режиму, методологія дослідження субнаціональних режимів.

6. Теми та зміст семінарських/практичних занять навчальної дисципліни. Література

Змістовий модуль 1

Тема 1. Проблема ідентифікації регіону - культурні і адміністративні межі (2 год).

1. Культурні характеристики етнокультурних регіонів.
2. Адміністративно-економічний поділ держави як основа регіоналізації.
3. Природні і цілеспрямовані виміри формування регіонів.
4. Економічні і культурні чинники регіонів і їх роль у характері субнаціональних режимів.

Основні поняття: ідентифікація регіону, економічна регіоналізація, етнокультурна регіоналізація, чинники субнаціонального режиму, актуальні та історичні підвалини субнаціональних режимів

Література:

1. Гнатюк В.В. Засади, етапи та варіанти вивчення субнаціональної проблематики в політичній науці, К.: 2021, 272 с.
2. Литвин В. С. Політичні режими сучасності : інституційні та процесуальні виміри аналізу : навч. посібник / В. С. Литвин. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2014. – 632 с.
3. Мазур О. Г. Концептуалізація політичного режиму в умовах демократичної трансформації в Україні: дисертація на здобуття наукового ступеня доктора політичних наук. – 20015. - Режим доступу: [http://dspace.pdpu.edu.ua/jspsui/bitstream/123456789/964/1/Мазур Оксана Геннадіївна.pdf](http://dspace.pdpu.edu.ua/jspsui/bitstream/123456789/964/1/Мазур%20Оксана%20Геннадіївна.pdf)

Тема 2. Субнаціональні режими у федеративних та унітарних державах (2 год).

1. Спільне і відмінне у субнаціональних режимах в умовах різних державних устроїв.
2. Субнаціональні режими у федеративних державах.
3. Формальні і фактичні підстави автономності федеративних субнаціональних режимів.
4. Особливості субнаціональних режимів в унітарних державах.

Основні поняття: державний устрій, федерація, унітарна держава, автономія, субнаціональний режим.

Література:

1. Гнатюк В.В. Засади, етапи та варіанти вивчення субнаціональної проблематики в політичній науці, К.: 2021, 272 с.
2. Литвин В. С. Політичні режими сучасності : інституційні та процесуальні виміри аналізу : навч. посібник / В. С. Литвин. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2014. – 632 с.
3. Мазур О. Г. Концептуалізація політичного режиму в умовах демократичної трансформації в Україні: дисертація на здобуття наукового ступеня доктора політичних наук. – 20015. - Режим доступу: [http://dspace.pdpu.edu.ua/jspsui/bitstream/123456789/964/1/Мазур Оксана Геннадіївна.pdf](http://dspace.pdpu.edu.ua/jspsui/bitstream/123456789/964/1/Мазур%20Оксана%20Геннадіївна.pdf)

Тема 3. Субнаціональні режими на континуумі централізація/децентралізація.

1. Автономність режиму субнаціонального рівня в умовах децентралізації і уніфікованість в умовах централізації.
2. Децентралізація як тенденція сьогодення і автономізація режиму.
3. Централізація як елемент авторитаризму і субординація субнаціонального режиму.

Основні поняття: національний режим, субнаціональний режим, централізація, децентралізація, автономія режим, уніфікація режиму.

Література:

1. Гнатюк В.В. Засади, етапи та варіанти вивчення субнаціональної проблематики в політичній науці, К.: 2021, 272 с.
2. Литвин В. С. Політичні режими сучасності : інституційні та процесуальні виміри аналізу : навч. посібник / В. С. Литвин. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2014. – 632 с.
3. Мазур О. Г. Концептуалізація політичного режиму в умовах демократичної трансформації в Україні: дисертація на здобуття наукового ступеня доктора політичних наук. – 20015. - Режим доступу: [http://dspace.pdpu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/964/1/Мазур Оксана Геннадіївна.pdf](http://dspace.pdpu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/964/1/Мазур%20Оксана%20Геннадіївна.pdf)

Тема 4. Субнаціональні режими в умовах США, Західної та Східної Європи і пострадянського простору.

1. Особливості субнаціональних режимів в умовах різних соціокультурних та політико-економічних традицій.
2. Субнаціональні режими в умовах політичної системи США.
3. Характерні риси субнаціональних режимів у материковій Європі і у Великобританії.

Основні поняття: субнаціональний режим, США, федерація, унітарна держава, Західна Європа.

Література:

1. Гнатюк В.В. Засади, етапи та варіанти вивчення субнаціональної проблематики в політичній науці, К.: 2021, 272 с.
2. Литвин В. С. Політичні режими сучасності : інституційні та процесуальні виміри аналізу : навч. посібник / В. С. Литвин. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2014. – 632 с.
3. Мазур О. Г. Концептуалізація політичного режиму в умовах демократичної трансформації в Україні: дисертація на здобуття наукового ступеня доктора політичних наук. – 20015. - Режим доступу: [http://dspace.pdpu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/964/1/Мазур Оксана Геннадіївна.pdf](http://dspace.pdpu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/964/1/Мазур%20Оксана%20Геннадіївна.pdf)

Тема 5. Міські режими як ядро субнаціональних режимів.

1. Сутність міських режимів і їх співвідношення з субнаціональними режимами.
2. Особливості міських режимів і використання концепту міських режимів до дослідження субнаціональних режимів.
3. Особливості дослідження міських режимів у США і Європі.
4. Відмінності міських режимів у постсоціалістичних і пострадянських державах.

Основні поняття: міські режими, США, Західна Європа, постсоціалістичні держави, пострадянський простір, політичний режим, трансформація режиму, субнаціональний режим.

Література:

1. Гнатюк В.В. Засади, етапи та варіанти вивчення субнаціональної проблематики в політичній науці, К.: 2021, 272 с.
2. Литвин В. С. Політичні режими сучасності : інституційні та процесуальні виміри аналізу : навч. посібник / В. С. Литвин. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2014. – 632 с.
3. Мазур О. Г. Концептуалізація політичного режиму в умовах демократичної трансформації в Україні: дисертація на здобуття наукового ступеня доктора політичних наук. – 20015. - Режим доступу: [http://dspace.pdpu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/964/1/Мазур Оксана Геннадіївна.pdf](http://dspace.pdpu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/964/1/Мазур%20Оксана%20Геннадіївна.pdf)
4. Stone C.N. Power, Reform and Urban Regime Analysis // City and Community. 2006. Vol. 5. No. 1. P. 23–38.

Тема 6. Міський політичний режим у Львові і субнаціональний режим на Львівщині.

1. Специфіка формування і функціонування міського режиму у Львові і субнаціонального на Львівщині.
2. Демократична анклавність міського режиму і автократичність субнаціонального режиму у період президентства Леоніда Кучми.
3. Особливості різних етапів функціонування режимів і їх залежність від національного режиму та представлених місцевих правлячих груп.

Основні поняття: національний режим, субнаціональний режим, режим в Україні, трансформація режиму, еволюція режиму, гібридний режим, режим у Львові, режим у Львівській області.

Література:

1. Яремчук В. Д. Міський політичний режим у Львові: внутрішні і зовнішні чинники формування та еволюції / В. Д. Яремчук// Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф.Кураса НАН України. – 2016. – Вип. 1 (81). – С. 88 - 109.
2. Яремчук В. Д. Регіональні політичні режими в Україні: Львівщина (1990–2017 рр.). К.: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2018. - 112 с.
3. Гнатюк В. В. Субнаціональні політичні режими в Україні на прикладі Закарпатської, Львівської та Чернівецької областей у 2015 р.: експертне (суб'єктивне) вимірювання. - Режим доступу: https://www.academia.edu/43165935/СУБНАЦІОНАЛЬНІ_ПОЛІТИЧНІ_РЕЖИМИ_В_УКРАЇНІ_НА_ПРИ_КЛАДІ_ЗАКАРПАТСЬКОЇ_ЛЬВІВСЬКОЇ_ТА_ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ_ОБЛАСТЕЙ_У_2015_Р_ЕКСПЕРТНЕ_СУБ'ЄКТИВНЕ_ВИМІРЮВАННЯ

Тема 7. Субнаціональний режим на Харківщині.

1. Специфіка формування і функціонування субнаціонального режиму у Харківській області.
2. Особливості функціонування міського і субнаціонального режимів у періоди президентства Порошенка та Зеленського.
3. Різновиди режимів під час правління різних місцевих еліт.

Основні поняття: національний режим, субнаціональний режим, режим в Україні, трансформація режиму, еволюція режиму, гібридний режим, міський режим у Харкові і субнаціональний на Харківщині.

Львівські області.

Література:

1. Гнатюк В. В. Субнаціональні політичні режими в Україні на прикладі Закарпатської, Львівської та Чернівецької областей у 2015 р.: експертне (суб'єктивне) вимірювання. - Режим доступу: https://www.academia.edu/43165935/СУБНАЦІОНАЛЬНІ_ПОЛІТИЧНІ_РЕЖИМИ_В_УКРАЇНІ_НА_ПРИКЛАДІ_ЗАКАРПАТСЬКОЇ_ЛЬВІВСЬКОЇ_ТА_ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ_ОБЛАСТЕЙ_У_2015_Р_ЕКСПЕРТНЕ_СУБ'ЄКТИВНЕ_ВИМІРЮВАННЯ
2. Ясінська А. Підстави формування регіональних політичних режимів у Харківській області (1991–2017 рр.) // Наукові записки. - Випуск 1 (93), 2018. - Режим доступу: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/11/yasynska_pidstavy.pdf

Тема 8. Політичні перспективи формування і функціонування піднаціональних режимів і наукові перспективи локально-субнаціональної режимології.

1. Субнаціональні режими в Україні: сутність та напрямки еволюції.
2. Стан та перспективи розвитку субнаціональної режимології у світі.
3. Вивчення субнаціональних режимів в Україні.
4. Методологічні інструменти вивчення субнаціональних режимів і їх валідність для дослідження режимів в Україні.

Основні поняття: національний режим, субнаціональний режим, режим в Україні, трансформація режиму, еволюція режиму, методологія дослідження субнаціональних режимів..

Література:

1. Гнатюк В.В. Засади, етапи та варіанти вивчення субнаціональної проблематики в політичній науці, К.: 2021, 272 с.
2. Литвин В. С. Політичні режими сучасності : інституційні та процесуальні виміри аналізу : навч. посібник / В. С. Литвин. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2014. – 632 с.
3. Мазур О. Г. Концептуалізація політичного режиму в умовах демократичної трансформації в Україні: дисертація на здобуття наукового ступеня доктора політичних наук. – 20015. - Режим доступу: http://dspace.pdpu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/964/1/Мазур_Оксана_Геннадіївна.pdf

7. Завдання для самостійної роботи з навчальної дисципліни

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Політичний режим, субнаціональний режим і міський режим - до питання про розрізнення понять.	4
2	Регіон як контур окреслення субнаціонального режиму.	4
3	Проблема ідентифікації регіону - культурні і адміністративні межі.	8
4	Субнаціональні режими у федеративних та унітарних державах.	8
5	Субнаціональні режими в умовах демократії та авторитаризму.	4
6	Субнаціональні режими на континуумі централізація/децентралізація	8
7	Субнаціональні режими в умовах США, Західної та Східної Європи і пострадянського простору.	8
8	Субнаціональні режими в умовах Східної Європи і пострадянського простору.	4
9	Міські режими як ядро субнаціональних режимів.	8
10	Міські і субнаціональні режими в Україні: еволюція явищ.	4
11	Міський політичний режим у Львові і субнаціональний режим на Львівщині.	8
12	Міський режим у Дніпрі і субнаціональний режим у Дніпропетровській області.	4
13	Субнаціональний режим на Харківщині.	8
14	Міські режими в Івано-Франківську та Полтаві.	6
15	Субнаціональні режими у Закарпатській та Чернівецькій областях	6
16	Політичні перспективи формування і функціонування піднаціональних режимів і наукові перспективи локально-субнаціональної режимології.	6
Разом		102

8. Кредитно-модульна система оцінювання знань студентів

Навчальний процес здійснюється за традиційною технологією: лекції, практичні (семінарські) заняття, самостійна робота. Також передбачено колаборативне навчання (форми – групові проекти, спільні розробки, групові розрахункові роботи, навчальні спільноти, тьюторство і т.д.), проектно-орієнтоване навчання, дискусії, аналіз статистичних баз даних.

На лекційних заняттях використовуються головню: словесні методи (розповідь, бесіда, пояснення, лекція, діалог); наочні і практичні методи (ілюстрація, демонстрація, а також презентація); метод синтезу, аналізу, індукції, дедукції тощо. На семінарських заняттях використовуються: дискусія, проблемно-пошуковий, репродуктивний, інтерактивний методи тощо. У рамках самостійної роботи застосовуються дослідницькі методи. Розрахункова робота буде обговорюватись і виконуватись в рамках лекцій, семінарів, а також самостійної роботи.

Оцінка знань, умінь і практичних навиків студентів з курсу «Субнаціональні режими» здійснюється за 100-бальною шкалою.

Бали нараховуються за наступним співвідношенням:

- практичні/самостійні тощо – 50% семестрової оцінки (максимальна кількість балів – 50);
- есе, творча письмова робота – 20% семестрової оцінки (максимальна кількість балів – 20);
- контрольні заміри (модулі) – 30% семестрової оцінки (максимальна кількість балів – 30);

Поточний контроль знань студентів проводять за трьома складовими:

- контроль систематичності та активності роботи студентів впродовж семестру;
- контроль за виконанням модульних завдань/контрольних замірів;
- контроль за виконанням завдань самостійного опрацювання і розрахункової роботи.

При контролі систематичності й активності роботи студентів оцінці підлягають:

- самостійна робота студентів;
- відвідування й активність на семінарських заняттях;
- рівень засвоєння знань програмного матеріалу.

Поточний контроль успішності здійснюється за п'ятибальною шкалою: "5" – відмінно", "4" – добре, "3" – задовільно, "2" – доповнення, "1" – коментарі (участь у дискусії). Реферат, доповідь – 5 балів; есе – 3 бали (дозволено лише по одному реферату, доповіді або есе). Контроль знань за результатами вивчення змістовного модуля оцінюється в 20 балів. Форма підсумкового контролю – екзамен у комбінованій (усній і тестовій) формі в кінці семестру. Мінімальна кількість балів для допуску студентів до екзамену становить 26 балів. Якщо студент(-ка) отримує 25 балів і менше, він(вона) екзамен складає по талону № 2.

Поточний контроль та самостійна робота								Сума	Есе	Тестування
Змістовий модуль 1								50	20	30
1	2	3	4	5	6	7	8			

1, 2 ... 8 – теми семінарських заняття у рамках змістовного модуля.

При оформленні документів за екзаменаційну сесію використовується таблиця відповідності оцінювання знань студентів за різними системами.

9. Розподіл балів, що присвоюється студентам

Шкала оцінювання: вузу, національна та ECTS

Національна шкала	Рейтингова шкала	Шкала ECTS	Пояснення
5 (відмінно)	90-100	A	Відмінно
4 (добре)	81-89	B	Дуже добре
	71-80	C	Добре
3 (задовільно)	61-70	D	Задовільно
	51-60	E	Достатньо
2 (незадовільно)	25-50	FX	Незадовільно
	0-24	F	Незадовільно без права перездачі

10. Контрольні питання для підсумкового контролю (екзамену)

1. Політичний режим, субнаціональний режим і міський режим - до питання про розрізнення понять.
2. Сутність і підходи до окреслення явища субнаціональний режим.
3. Співвідношення субнаціонального режиму з національним і міським режимами.
4. Регіон як контур окреслення субнаціонального режиму.
5. Регіоналістика і режимологія про феномен субнаціонального режиму
6. Проблема ідентифікації регіону - культурні і адміністративні межі.
7. Історичний досвід формування і еволюції та сучасний стан регіоналізації у світі.
8. Місце і конфігурація субнаціональних режимів у федеративних устроях
9. Субнаціональні режими в унітарних державах.
10. Субнаціональні режими в умовах демократії.
11. Авторитаризм як політичний контекст функціонування субнаціональних режимів.
12. Децентралізація і її вплив на субнаціональний режим
13. Субнаціональні режими в умовах централізації.
14. Особливості відносин центр-периферія в різних суспільно-політичних традиціях
15. Субнаціональні режими в умовах США
16. Субнаціональні режими в умовах Західної Європи
17. Субнаціональні режими в умовах Східної Європи
18. Субнаціональні режими у державах пострадянського простору.
19. Міські режими як ядро субнаціональних режимів.
20. Уніфікація та диверсифікація по лінії міський режим – субнаціональний режим
21. Міські і субнаціональні режими в Україні: еволюція явищ.
22. Міський політичний режим у Львові і субнаціональний режим на Львівщині.
23. Міський режим у Дніпрі і субнаціональний режим у Дніпропетровській області.
24. Міський політичний режим у Харкові і субнаціональний на Харківщині.
25. Міський режим в Івано-Франківську
26. Особливості регіонального режиму на Полтавщині.
27. Субнаціональний режим на Закарпатті
28. Субнаціональний режим у Чернівецькій області.
29. Політичні перспективи формування і функціонування піднаціональних режимів.
30. Наукові перспективи локально-субнаціональної режимології.